

MUZEJSKI ČASOPIS

Številka 1, Leto 24

GORNJESAVSKI MUZEJ JESENICE IN
MUZEJSKO DRUŠTVO JESENICE

Februar 2014

VSEBINSKI POUČENI DELA GORNJESAVSKEGA MUZEJA JESENICE V PRVI POLOVICI LETA 2014

Na področju ZGODOVINE **železarstva** bomo proučevali in zbirali gradivo o obratih železarne ter o gozdarskih dejavnostih za projekt *Gozdovi Kranjske industrijske družbe*. V okviru programa v Kolpernu izpostavljam *priveditve na Stari Savi* (Poročni sejem, Mednarodni dan muzejev, Z igro do dediščine in Barbarino) ter Poletje na Stari Savi. Rdeča nit so dopolnjene železarske igre kot del stalne ponudbe pedagoško-andragoških programov. Sodelujemo v projektih Občine Jesenice SY_CULTour in MOTOR. Z razstavo s področja železarstva o predelovalnih obratih DELU ČAST IN OBLAST gostujemo v Štorah, na Ravnah in v Kropi. V okviru digitalizacije obdelujemo fototeko Železarne Jesenice in KID.

Na področju ZGODOVINE **planinstva** sta poleg rednega dela javne službe v ospredju *prevoda uvodnega filma* na stalni razstavi v madžarščino in francoščino. Načrtujemo fotografsko razstavo na zunanjih panojih *Slovenske gore* ter pedagoško-andragoški program (literarni natečaj, ki se bo zaključil v maju, predavanja, srečanja z gorniki, planinci in alpinisti) in odprtje *9 občasnih razstav*.

Na področju **etnologije** raziskujemo in popisujemo v okviru *mednarodnih projektov* FLU LED hišna in ledinska imena v Karavankah, ZBOR ZBIRK zbirki v Ratečah, Leader, NIP 2012 rateško narečje v projektu Občine Kranjska Gora in Turističnega društva Rateče – Planica. Sodelujemo tudi pri zbiranju življenjskih zgodb in spominov v okviru projekta *Kako so včasih živeli v sodelovanju z Ljudsko univerzo Jesenice in Občinsko knjižnico Jesenice*. Osrednji projekt je osredotočen na *110. obletnici turizma v Kranjski Gori*. V Liznjekovi domačiji pa pripravljamo *6 občasnih razstav* z obsežnim pedagoško-andragoškim programom.

Na področju UMETNOSTNE ZGODOVINE v sodelovanju z lokalno skupnostjo ohranjamo in interpretiramo **kulturno zgodovino** na območju občine Jesenice in na področju likovne umetnosti. Letošnji KVIZ o zgodovini mesta Jesenice razkriva Jeseniška Talia kulturne dejavnosti, *gledališče in 140 obletnico godbe na pihala*. V galeriji Kosova graščina bo *8 občasnih razstav*, tudi likovnih ustvarjalcev širšega območja Gornjesavske doline in bližnje avstrijske Koroške. V letu 2014 pričenjamo z večletnim interdisciplinarnim projektom MESTO ŽELEZARJEV, ki napoveduje novo zasnovo stalne zbirke kulturne oziroma novejšje zgodovine v Kosovi graščini. Letos načrtujemo izdajo *fotomonografije o Jesenicah* fotografa Francija Črva. Skupna razstava šestih muzejev na Gorenjskem *Lirika črte* nam bo razkrila likovna dela na papirju.

Program, ki ga sofinancirajo občini soustanoviteljici in Ministrstvo za kulturo RS, lahko spremljate za posamezne muzejske hiše na naši spletni strani www.gornjesavskimuzej.si ali Facebook profilu.

Irena Lačen Benedičič, direktorica GMJ

Naravna in kulturna dediščina Doline—Turizem Kranjske Gore

Ob 110-letnici delovanja Turističnega društva Kranjska Gora, ki bo 4. junija letos, pripravljamo v sodelovanju s Turističnim društvom Kranjska Gora izid monografije, za katero bo napisal tekst priznani zgodovinar iz Kranjske Gore, dr. Janez Mlinar.

Istočasno bom kot etnologinja v sodelovanju z Zavodoma za varstvo naravne in kulturne dediščine v Kranju pripravila razstavo s prevodi tekstov v nemškem in italijanskem jeziku o turističnih znamenitostih v Občini Kranjska Gora, s katero želimo na enem mestu predstaviti javnosti bogato kulturno in naravno dediščino Doline. Ob razstavi bomo izdali še zloženko z zemljevidom znamenitosti in foto povečave za zunanje panoje. V javnem zavodu želimo s tem projektom sodelovati pri naporih turističnega gospodarstva za večjo prepoznavnost naših krajev in promocijo bogate in raznovrstne dediščine na celotnem teritoriju od Rateč do Dovjega in Mojstrane.

Čeprav je Kranjska Gora že desetletja znana in priznana kot eden naših najpomembnejših zimskih in letnih turističnih krajev, pa preostala Dolina še zaostaja v turistični promociji kljub številnim znamenitostim in naravni lepoti ter njeni neokrnjenosti. Ker delo v tem projektu še ni v polnem teku, naprošam bralce Muzejskega časopisa za sodelovanje oziroma za pomoč pri zbiranju slikovnega gradiva in informacij na omenjeno temo.

Zdenka Torkar Tahir, etnologinja GMJ

Stara Sava - pestra in prav nič stara

Poročni sejem – Poroka v mestu jekla in narcis bo letos že v februarju, prav na Valentinovo in dan potem.

Poročni sejem je zgolj romantičen vstop na prireditve, ki jih za leto 2014 obljublamo na Stari Savi. Že od lanskega decembra smo vsak tretji torek v mesecu rezervirali za naše najmlajše. **Ta prav' živ žav** so prireditve, ki jih skupaj z ZŠJ – Mladinskim centrom Jesenice in z nadebudnimi bodočimi vzgojitelji in vzgojiteljicami iz Srednje šole Jesenice v Kolpernu prirejamo še vse do pomladi. Malo večji pa se bodo v aprilu lahko igrali, kot so se nekoč otroci v delavskih in fužinarskih družinah.

Kot običajno bomo poletje priklicali že sredi junija. V soorganizaciji z Glasbeno šolo Jesenice, Zavodom za šport Jesenice – Mladinskim centrom Jesenice, Gledališčem Toneta Čufarja Jesenice in Župnijo Jesenice obljublamo *Poletje na Stari Savi*, že peto leto pod koordinacijsko taktirko našega muzeja: z Baletno predstavo, s koncertom pihalnega orkestra domače in sosednje glasbene šole, s Kulturno mavrico Jesenic, z gledališko predstavo, s Poletno muzejsko nočjo, z oratorijem ter s poletnimi kinotekami. Če želite podati svoje mnenje in vplivati na izbor filmov za poletne torkove večere, potem to lahko storite na povezavi: <http://www.mojaanketa.si/anketa/374636039/> le še do konca februarja.

Stara Sava bo poleg naštetih gostila tudi več prireditev drugih organizatorjev. Mnogi dogodki bodo na prostem, zato vabljeni, da čarobnost našega muzejskega območja doživite tudi v poznih popoldanskih in večernih urah.

Obiščite Staro Savo, kjer kulturni spomeniki nekdanjega fužinskega naselja pričajo o zgodovini Jesenic in razkrivajo zgodbe preteklosti in sedanjosti. Ustvarjamo jih skupaj, vabljeni!

Nina Hribar, koordinatorica GMJ

Nova razstavna sezona Galerije Kosova graščina

Gornjesavski muzej Jesenice je v novi razstavni sezoni galerije Kosova graščina pripravil svež kvaliteten program. Uvod v slovenski kulturni praznik smo obeležili z januarsko likovno razstavo *Viljema Jakopina – Avtoportret*. Njegov cikel avtoportretov dopolnjuje mozaik obsežne likovne dediščine umetnika z nepotešljivim umetniškem zagonom in že zdavnaj doseženo prepoznavnostjo njemu lastnega likovnega nagovora. Razstava je na ogled do konca februarja.

V marcu bo sledila razstava *Jeseniška Talija* o razvoju gledališke dejavnosti na Jesenicah. Razstava bo odstirala poglede na različne gledališke skupine, ki so delovale na Jesenicah v sklopu raznih društev od začetka 20. stoletja pa vse do danes. Ta zvrst posvetne kulturne dejavnosti je postala del splošne kulture jeseniškega človeka. V sklopu razstave bo potekal tudi vsakoletni občinski kviz iz mestne zgodovine. Letošnje leto bodo osnovnošolci in srednješolci odgovarjali na vprašanja iz gledališke in godbene dejavnosti na Jesenicah. Znanje naše mladine boste ob ogledu tekmovanja lahko preverili tudi sami.

Prikaz številnih kulturnih dejavnosti Jeseničanov bomo nadaljevali tudi z naslednjo razstavo z naslovom *V ritmu železarskega srca* v aprilu, ko se bomo poklonili častitljivemu jubileju Pihalnega orkestra Jesenice Kranjska Gora, ki v letošnjem letu obhaja svojo 140-letnico delovanja. Predstavljena bo ustvarjalna zavzetost godbenikov vseh treh najštevilčnejših jeseniških pihalnih godb ter bogata glasbena tradicija, ki so jo iz Bohinja na Jesenice najprej prinesli delavci KID-a z Nikolajem Bernardom na čelu. Iz več različnih godb je 140 let nastajal osrednji jeseniški pihalni orkester, ki še dandanes razveseljuje glasbene navdušence.

Naš zadnji projekt pred poletnimi počitnicami v galeriji Kosova graščina pa je likovna razstava *Nikolaja in Maše Mašukov*. Nikolaj, ki zajema ustvarjalnost iz čustveno razumskih osnov izrazite osebnosti in iz dediščine ruske ter evropske kulture, se je jeseniškemu občinstvu že predstavil. Posebna sporočilnost Mašinih slik je uporaba posameznih barvnih kombinacij, ki še bolj poudarjajo njeno notranje razpoloženje in mistično vzdušje ter hkrati odsevajo njeno razmišljanje o bistvu življenja.

Razstavni program v galeriji Kosova graščina je zasnovan tako, da odstira in zastavlja aktualna umetnostna in splošna kulturološka vprašanja. Skušaj nas prisiliti k novim iskanjem duha in nam oblikuje osebno lasten pretanjen občutek duhovnega bogastva in uravnotežene lepote, najrazličnejših izrazov in tehnik.

Aljaž Pogačnik, kustos GMJ

PROGRAM MUZEJSKIH VEČEROV

20. februar: Pot v Rim

20. marec: Jeseniška Talija in Ritem železarskega srca
v avli Gledališča T. Čufarja na Jesenicah ob 18. uri

17. april: Kako so na Koroški Beli včasih živeli

15. maj: Emona, rimaska kolonija na tleh današnje Ljubljane

Muzejski večeri bodo v Kosovi graščini (2. nadstropje),

Titova 64 na Jesenicah, ob 18. uri.

Vabljeni tudi nečlani MDJ.

Muzejski večer: Pot v Rim, 20. februar 2014

Rad hodim, tako sam kot v družbi s prijateljem ali s prijatelj. Obiskal sem že kar nekaj tudi bolj oddaljenih krajev. Seveda pa je vedno posebno veselje, če te na cilju čaka prijatelj.

Tako je nanoslo, da so mojega prijatelja Roberta Bahčiča, frančiškana, poslali na delo v Rim. Z njim smo že skupaj poromali na nekaj svetih krajev, pa sva s prijateljem Mihom imela »uržah«, da stopiva do njega. Da bi bil razlog bolj utemeljen, sva s tem počastila še osemstoletnico ustanovitve Frančiškovega reda (OFM). S tem sva simbolično povežala Slovenijo in slovenske male brate z njihovim izvorom in vodstvom v Rimu. Za vsako leto sva prehodila en kilometer poti. Pot sva začela v Samostanu svete Ane v Koprju, ki je nastal že za časa Frančiškovega življenja. S tem sva opozorila tudi na umetnine iz slovenskega Primorja, ki jih od konca druge svetovne vojne zadržuje Italija.

Pot naju je vodila preko Ogleja, ki je zelo pomemben za slovensko cerkveno zgodovino, Benetk in Ravene do samostana La Verna. Tam sva začela slediti potem svetega Frančiška, ki so naju preko samostana Monte Casale in mesta Gubbio pripeljale v Assisi, mesto svetnikovega rojstva in smrti. Tu sva obiskala njegov grob. Pot sva nadaljevala preko Spoleta v Rietsko dolino, kjer sva obiskala samostane Poggio Bustone, La Foresta, Fonte Colombo in Greccio, nato pa sva preko Sabinskih gora zavila proti Rimu. Tja sva prispela po 20 dneh hoje in prehojenih 842 kilometrih. To pot bom predstavil z dobrimi 200 slikami, upam pa, da bo še čas za pogovor.

Vido Kregar

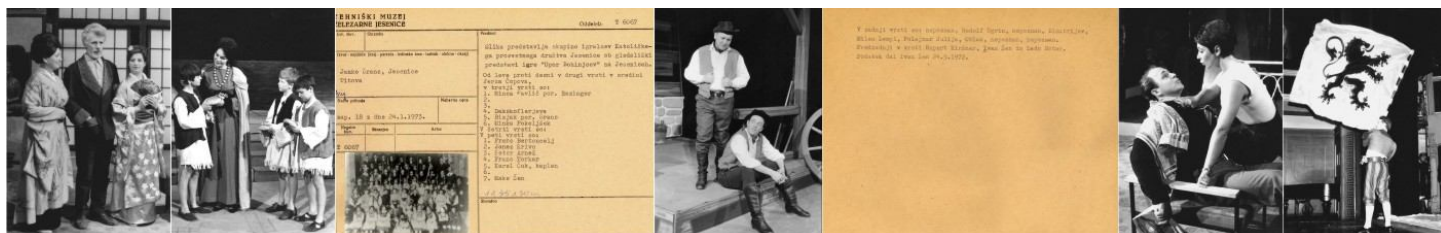
Muzejski večer: Jeseniška Talija in Ritem železarskega srca, 20. marec 2014

Zlata doba kulturne dejavnosti se je na Jesenicah začela na prelomu iz 19. v 20. stoletje, ko je postala del življenja jeseniškega človeka. Glavni kulturni dejavnosti sta bili gledališče in različni glasbeni sestavi. Čeprav so bili gledališki ansambli oziroma godbeni sestavi največkrat v službi različnih strokovnih, verskih oziroma političnih organizacij, so do druge svetovne vojne predstavljali več kot le eno od ključnih sredstev pri vzpostavljanju in utemeljevanju političnega prostora slovenstva. Narod, ki mu je bilo skozi dolga stoletja umetniško delovanje večkrat onemogočeno, je v obliki amaterskega kulturnega delovanja odkril način uresničevanja ustvarjalnih, oblikovnih in estetskih napetosti. Jeseniške kulturne organizacije so pri oblikovanju svoje programske politike skoraj v vseh svojih razvojnih stadijih kolebala med estetskimi in trenutnimi družbenimi, gospodarskimi oziroma političnimi cilji.

Prvi del muzejskega večera bo nudil pregled razvoja organizirane jeseniške gledališke dejavnosti z izpostavitvijo posameznih pomembnejših in tipičnih uprizoritev na posameznih odrih. V drugem delu pa se bomo sprehodili skozi razvoj najbolj množične ustvarjalnosti ljubiteljske kulture z dolgo tradicijo, ki sega v leto 1874, ko je Nikolaj Bernard v Bohinju zbral tamkajšnje delavce fužinarskih obratov v svoj prvi godbeni sestav, katerega naslednik je današnji Pihalni orkester Jesenice Kranjska Gora

V dvajsetem stoletju je mesto Jesenice postalo zelo pomemben kraj ljubiteljske kulturne dejavnosti, ki sta jo zaznamovala ravno gledališče in pihalni orkester. Lepo vabljeni!

Aljaž Pogačnik, kustos GMJ

Muzejski večer: Kako so na Koroški Beli včasih živeli?, 17. april 2014

Na aprilskem muzejskem večeru bova s kolegico Natašo Kokošinek predstavili lanskoletni rezultat študijskega krožka Raziskovanje kulturne dediščine v lokalni skupnosti Ljudske univerze Jesenice z naslovom Kako so na Koroški Beli včasih živeli?, v katerem sta sodelovala Gornjesavski muzej Jesenice in Občinska knjižnica Jesenice. Gre za knjižno objavo 31 zbranih in zapisanih spominov ter življenjskih zgodb 21 avtorjev oziroma 17 udeležencev krožka na Koroški Beli. Prispevki se vsebinsko nanašajo na čas prve svetovne vojne, kmečko delo, obrtne dejavnosti, obdobje otroštva in šolanja, društvene oziroma kulturne in športne dejavnosti ter na številne krajevne zanimivosti. Predstavili bova preteklost Koroške Bele tako, kot so jo doživeli oziroma se je spominjajo današnji in nekdanji Blani in sicer: Milan Dolgan, Betka Javorsky, Anton Konič, Karmen Kristan, Leni Kristan Kos, Marija Kristan, Marko Lukan, Anton Malej, Ivan Malej, Janez Novak, Martin Noč, Marija Pekolj, Anči Ručigaj, Peter Smolej, Zdravko Smolej, Janez Sterle, Robert Sušan, Marjana Svetina, Rajko Svetina, Ema Trojar, Izidor Trojar, Jernej Udir, Zofija Vidic in France Zavelcina.

Zdenka Torkar Tahir, etnologinja - muzejska svetovalka

Muzejski večer: Emona, rimska kolonija na tleh današnje Ljubljane pred 2000 leti, 15. maj 2014

V predavanju bomo spoznali poselitev Ljubljanske kotline v predrimski dobi, antične vire, ki izpričujejo rimskodobno kolonizacijo in ustanovitev mesta Emona. Predstavljena bo urbanistična podoba mesta, bivalna kultura, mestno središče na forumu, kot tudi mestno območje, ki je obsegalo današnje Gorenjsko. V kratkem pregledu bo predstavljeno arheološko gradivo, odkrito v Emoni, posebej dobro objavljeno in raziskano gradivo iz emonskih grobov. Skušali bomo odgovoriti na vprašanje, kdo so bili prebivalci mesta in nazadnje predstavili raziskovalce, ki so razrešili temeljna vprašanja nastanka, načina življenja in urbanizacije v antičnem mestu na tleh današnje Ljubljane.

doc. ddr. Verena Perko

MAJSKI IZLET V PREKMURJE (sobota, 24. maj 2014)

Ker imamo na razpolago le en dan, si bomo tokrat ogledali del Prekmurja, ki se imenuje Dolinsko.

Najprej se bomo ustavili v Murski Soboti in si v Pomurskem muzeju ogledali stalno razstavo o življenju v Prekmurju. Nato se bomo sprehodili skozi grajski park do evangeličanske cerkve in si jo ogledali. Naslednja postaja bo Bogijina in ogled tamkajšnje Plečnikove cerkve.

V bližnji vasi Filovci, ki je razglašena za lončarsko vas, bomo videli mali muzej na prostem in slišali razlago o prekmurških cimpranih hišah, si ogledali še lončarsko zbirko. Pri lončarju Bojnecu je možen nakup lončka ali lonca ali več keramike, ki jo izdeluje. V bližnjem filovskem gaju nam bodo odprli Berdenovo vinsko klet – kot stavbno dediščino. Malo od začrtane trase bomo nadaljevali do Male in Velike Polane, si ogledali spominsko sobo Miška Kranjca in podeželsko zadrgo Pomelaj s pletarsko zbirko iz ličkanja. Sledi še ogled Turnišča z romarsko cerkvijo z gotško poslikavo, ogled Ancove galerije (odlična muzejska zbirka župnika Kučka). Tu je še čevljarški muzej. Na poti proti Murski Soboti si bomo v beltiškem gradu ogledali lekarniško zbirko, če bo čas, pa se bomo ustavili še pri mlinu na Muri in na t.i. otoku ljubezni. Pri vračanju proti Mariboru je v načrtu, da bi se peljali po vzporedni cesti čez Avstrijo in se ustavili v avstrijski Potrni (Pavlova hiša), kjer je središče kulturnega življenja zamejskih Slovencev iz radgonskega kota. Nato pa pot nadaljujemo do Šentilja in domov. Navajeni pa smo že, da na izletu samem lahko »program« ali posamezni ogled nekoliko prilagodimo našemu razpoloženju in seveda času. Poskrbeli bomo tudi za telesni blagor oz. za lačne. Po eni od različic se bomo ustavili na krepki malici oz. na kosilu pri Puhanu v Bogojini ali pa na »kočerji« kje drugje. Vsekakor ne bo dolgčas.

Marko Terseglav

Odhod ob 6. uri izpred trgovine Pri Čufarju. Prijavite se lahko pri Darki Rebolj (tel.: 031/787-363) ali na Muzejskih večerih - do zasedbe avtobusa. Ob prijavi je potrebno plačati akontacijo v višini 20,00 €.

Več na www.gornjesavskimuzej.si. Pridržujemo si pravico do spremembe programa.

Ustanovitelj: MUZEJSKO DRUŠTVO JESENICE
Izdajata: MUZEJSKO DRUŠTVO JESENICE in GORNJESAVSKI MUZEJ JESENICE
Urednica: Majda Malenšek
Postavitev in oblikovanje: Aleksandra Ažman
Naklada: 300 izvodov
Tisk: Gornjesavski muzej Jesenice

Za člane MDJ je časopis brezplačen.

